

Budapest külső és belső területén

Péntekre virradó éjszaka újabb légi sulyos támadás érte Budapestet. A főváros lakossága több jelből már közelgő támadást, hogy éjszakai meglepetéssel számolhat. Az elsőtől lakásokban éjjel körül már talpon várta mindenki a bekövetkező eseményeket.

Az éjszakai riasztóórák mindenütt időben értesítették a lakókat, úgy hogy amikor megszólaltak a veszélyt jelző szirénák, a csillagos, holdvilágos éjszakán percek alatt az óvóhelyekre vonultak a bérházak lakói. A riasztó ügyeleti szolgálatnak tulajdonképpen ez volt az első nagyobb bemutatója és örömmel állapíthatjuk meg, hogy a riasztó órák ébersége nagymértékben hozzájárult a lakosság gyors és fegyelmettel elvezetéséhez.

A hivatalos jelentésekből is kitűnik, hogy az óvóhelyekre menekült nagy tömegek között csekély kár esett emberéletben. Az utcai járőrök mind fedél alá menekültek és a város félelmetesen kihalt képet mutatott.

Közel negyedóra múlt el, izgatott várakozás között, amikor légvédelmi tüzérsgünk a város fölé ért ellenséges gépekre megnyitotta tüzét. Nem sokkal később a főváros fölött nagymennyiségű világító-lámpa gyulladt ki. Helyenként 20 lámpa borította fénybe az utcákat. A tüzérsg légvédelmi gépgyűjti főként ezeket a veszedelemes és áruzó lámpákat vette tűz alá — hatásos eredménnyel. Miközben a légvédelmi ágyuk hatalmas torkolatlúzzakkal tüzet zúdítottak a magasba, a küzdelem első győzelme elérkezett. Óbuda irányában a fergeleges tüzben találat érte az egyik ellenséges gépet. A repülőgépből tüzláng csapott elő, majd hosszú füstöt húzott maga után és egyre gyorsuló sebességgel a Sas-hegy irányában lezuhant. Lezuhása nagy robbanással történt, majd az égő gép nagy lángra gyúlt...

A város különböző pontjain ekkor már tűzek keletkeztek. A ledobott bombák lakóházakat, gyárakat gyújtottak lángra. A légvédelmi tüzoltóság habozás nélkül vetette magát a lángokra és hősi önfeláldozással ostromolta a kigyulladt házakat. A város keleti szélén nagyobb tűz keletkezett. A lángok többszáz méter magasba csaptak és a tüztől vöröslött az ég alja. A kihalt utcákon egymás után robbogtak a helyszínrre a segélycsapatok, hogy idejében résztvegyenek a mentési munkálkodásban.

A péntek éjszakai ellenséges berepülés jellegzetesen terrorlámadás volt. Budapest területére hadicélpontok kikeresése nélkül hullottak bombák a bel- és külkerületre egyaránt. A Belvárosban egy nagy szálloda tetelátalátot kapott. A bomba a nemrég átépített depandance-épület tetőzetébe vágott be, átütötte a negyedik és a harmadik emeletet és ekkor robbant. A utcára nagy robajjal omlott le a tőrnelék. Az épület földszintjén vakolatporral teltek meg az üzletek és minden ablak betört. Ebben az épülettömbben egyébként egy időzített gránát pénteken délután 11 óra előtt egy perccel robbant fel, a hatóság azonban már előzőleg óvintézkedéseket rendelt el, így a bomba anyagi káron kívül szerencsétlenséget nem okozott.

A város belső részében egy tér közepe kapott hatalmas légibombát. Egy régi építészű bérpalota legfelső emelete átszakadt és a bomba a második emeletig zuhant és ott robbant fel. A ház fala kidőlt s a légnyomás ereje a házról összes ablakait és az üzletek kirakatait bezúzta. Az ablaküveg-károkból megint az a tanulság vonható le, hogy az elővigyázatlan kezelt lakásokban alig történik üvegkár. Ha az ablakokat kitarjuk és a redőnyöket hézagosan engedjük le, semmi baj nem történhetik.

Ugyancsak a Belvárosban erősen megrongálódott egy híres régi vendéglőház háromemeletes homlokzata. A bomba itt egy fa tetőzetének ütődött és ott robbant... A régi épület homlokzatáról valóságos lekaparta a vakolatot, de a tér összes ablakait is bezúzta. A környező utcákban több rombolóbomba okozott kárt. Tüzességek főként a város szélein voltak. Egy helyen 14 értékes ló pusztult el. Vízszőrperepés és gázömlés mindössze egy helyen történt, de a hatóság idejében elhárította a veszélyt.

Sok háztűz okoztak a gyújtórúdak, de a légoltalmi kiképzésben részesült házi tüzérsgök sok helyen elejét vették a nagyobb bajnak. Ahol gyújtórúd vagy bomba esett a házra, a házi tüzoltók homokkal azonnal elfolytatták a keletkező tüzeket. Mindezek ellenére több tűz támadt, amelyekhez a tüzoltókat kellett kihívni.

A főváros közlekedési rendjében csupán két helyen okozott zavart a bombázás. A város szélén autóbuszok szállították egy vasúti sorompóig az utasokat,

ahonnan már rendes villamosközlekedés folyik. Az egyik pályaudvar mellett két perces gyaloglás után csak átszállással lehet közlekedni, mert az egyik bérházban időzített gránát hever. A honvédség és a rendőrség még kora reggel vizsgálót tartott a helyszínen és a fegyvermesterek, illetve a tüzserészek megállapították, hogy a házba időzített bomba esett, amelyet hangosan ketyegő készülék árult el. A ház lakóit kilakoltatták, az utcai közlekedést elterelték és

a rendőrök őröködnék a helyszín körül, nehogy az esetleges robbanásakor emberéletben kár essen.

A város északi részén sok gyújtólápot dobtak le, főként a Dunapart környékére. A légiszolgálatosok azonnal munkába léptek és a lapokat bedobálták a Dunába. Ugyancsak gyújtóbombák, illetve gyújtókannák hullottak egy budai parkra is, ahol azonban nem tudtak nagyobb kárt tenni.

H. Gy.

Jelentés a csütörtökről péntekre virradó éjszakai támadásokról

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Május 4-én a késő esti órákban délnyugat felől sok egyes ellenséges gép repült be az ország légtérébe, majd az országot átrepülve, északi irányban távozott. Ezek az átrepülések zavarójellegűek voltak.

Még a zavarórepülés alatt nagyobb ellenséges kötelékek repültek be dél felől és több irányból támadták meg a fővárost. Az éj leple alatt végrehajtott terror-támadás nyomán a fővárosban több helyen tüzek, épületkárok keletkeztek. Vadászaink légi harcra kényszerítették az ellenséget s a légvédelmi tüzérsg is hatáson lépett működésbe. Eddig már több ellenséges gép lelövéséről érkezett jelentés.

Ezt követően május 5-én a korahajnali órákban egyes ellenséges gépek az ország északi határán át berepülve, az ország déli határán át hagyták el az ország légtérét.

A Kegyesrendiek 10.000 pengős adománya

A bombakárosultak megsegítésére indított gyűjtésünk újabb jelentős adománnyal szaporodott: a kegyesrendiek 10.000 pengőt juttattak el a Nemzeti Újság szerkesztőségébe a nemzeti célra. A háromszáz éves magyar piarista-rend sorompóba állása, példaadó aldozatkészsége újabb bizonyossága annak a mindnyájunkat összefogó segíteni akarásnak, amely ezekben a sulyos órákban áthatja az ország minden rendü-rangu tagját.

Egyébként a következő adományok érkeztek a Nemzeti Újság kiadóhivatalához a bombakárosultak javára:

Pocskay Róza Budapest Árpádfejedeleml. 10 pengő, Kis Erős Gergely Kalocsa 10, Dr. Paksy József Magyarország 500, Gammel Alajos és neje Budapest VIII., Sándor-u. 30/a sz. 100, dr. Téry Gyuláné Budapest 50, XI., Kende-u. 11, sz. ház lakói 120, Darányi Béla Pápa 20, Szigyártó Lajos Budapest 500, Novák Gyula XII., Nagysalló-u. 11, sz. 5, Ambrózy Ágoston Budapest, Budafok ut. 17, sz. 25, Horváth István Budapest, VII., Rózsák

tere 8. sz. 241, ebből a Bezerédy-u. 11. számú ház lakói 111, Alsóerdősor-u. 12. sz. ház lakói 90, Csengery-u. 6. sz. ház lakói 40 pengőt adományoztak. Róm. kat. Pleb. Hiv. Jászkarajenő 246,92, özv. Rabác Jánosné Magyar-komját 50, Horthy Miklós-ut 10-12. sz. ház lakói 250, a magyar Kegyesrend adománya 10.000, Tanítónők Otthona lakói VIII., Orczy-ut 6. sz. 106, Göttl Mária VIII., Orczy-ut 6. sz. 20, Mókus-utca 4. sz. ház lakói 170 pengő.

Kalocsa, május 5.

A kalocsai főkapitány a bombasújtotta vidékek károsultjai javára 3000 pengőt adományozott.

A M. kir. Külkereskedelmi Hivatal tisztviselői és egyéb alkalmazottai között a légitámadások károsultjainak megsegítésére rendezett gyűjtés 7485 pengőt eredményezett.

Éjfélután az óvóhelyen

A sziréna harsogása az ágyból ugrasztotta ki a belvárosi háromemeletes bérház lakóit. Közel százán vonulunk le az óvóhely szűk csigalépcsőjén. Megható a rend, a fegyelem és az egymást segítő bajtársi érzés megnyilvánulása. Egy fájós lábú öregurat valóságos kézzel-kézre adva juttatnak le az óvóhelyre. A bolt-hajtásos hűvös teremben — ahol máskor kedélyes terepere zsi-bong, ma a hangulat ideges, feszült.

A helyettes parancsnok lelkes magyarázata kezd: — Ma semmi nem lesz, hiszen már késő van ilyenkor, haza kell menniök a támadóknak. Ahig fejezi be előadását — megszólalnak a légvédelmi

ütegek, távoli bombabecsapódások tompa dőreje is beszűrődik. A zaj erősödik. A parancsnoknak mentő ötlete támad.

— Sándor — kiáltja — rossz itt a levegő, indítsa meg a ventilátort.

A szellőző bugva megindul, zümmög, duruzsol, a feszült csend megszűnt, az asszonyok trécselni kezdenek egyre hangosabban. Nincs már semmi baj — csend van odakint, jelentgetjük mi férfiak időnként. A hölgyek, mosolyogva veszik mind ezt tudomásul. Kint keményen ugatnak a gépgyűjti, világító bombáktól fénylik az utca. De itt bent bug a ventilátor és szomszédnőm mákoskalács receptet magyaráz egy őszhaju kedves néinek. (u.)

Tetszik a katonás rend, csak reggel vagyok egy kissé álmos — mondja a 16 éves önkéntes munkaszolgálatot teljesítő Margit

Fekete füstöt okádó hatalmas gyárkémények tövében sétálok. Balról tempos ütemmel új épületet huznak a magasba az uton, mintha kis vasúti szerelvény haladna, valamifajta ördögös masina négyöt nyersvas lemezekkel megrakott kocsi huz. Kék és szürkeruhás munkásemberek teszik mozgalmassá a gyártélempéket. Az egyik épület sarkán csenevész gesztenyefa árulkodik; a levegőben a vasnak, a guminak, a fának, a munkának, az állandó megfeszített küzdelemnek valami elemelhetetlen illata terjeng. Nőket alig látni. Csak az ablakokon át villan elő egy-két szőke vagy barna hosszabb hajtincs. A nők az irodában dolgoznak.

Hosszú épület felé fordulunk, mely kizárólag tartó vasoszlopokból és üvegből áll, mellette két bombatölcsér — céltévesztetten, véletlenül hullott a telepre. Mindössze három vagy négy cserepet sodord le a tetőről, más bajt nem okozott. Mielőtt belépünk a hatalmas terembe, vezetőnk magyarázatként a következőket mondja.

— Vannak feladatok, amelyeknek elvégzésére a női kéz, a finomabb ujjak és az érzékenyebb idegzet sokkal alkalmasabb, mint a férfiaké. Kitudjuk mutatni,

hogy egyes munkafázisokban a nők termelőképessége a férfiakénál körülbelül 50 százalékkal magasabb. Sajnos, elég női munkaerőt ezeken az osztályokon még mindig nem tudunk alkalmazni s ezért kénytelenek vagyunk részben férfiakat is foglalkoztatni.

A hatalmas teremben meglepő rend és tisztaság fogad. Büvös forgó tányérokban kis acél és ólommagvak keringenek, zizegnek, majd apró futószalagon szállítják az egyes lötlényeket a tányér előtt ülő csinos fiatal munkaslány elé. Két kis tükrökből figyelni az acélmagvakat, időnként kivesz közülük egyet-egyet a mellette lévő skatulyába dobja — hibásak. A pusztába való töltényt vizsgálják és válogatják a gondos fürgé leányujjak, a magyar katona legelső harceszközét. Az ólommagvak ügyes leánykezek simítását vizsiki oldalukon az orosz mezők felé... Egyforma kedvvel, egyforma szorgalommal dolgoznak. De, találok köztük lányokat, akiknek mosolygósabb az arcuk több büszkeséget és öntudatot árul el minden mozdulatuk. Jobban szemügyre veszem őket, a mellükön kis cédulát fedez fel vizsgáló tekintetem, mely elárulja, hogy az önkéntes női munkaszolgálat lagyjával

találkoztam.

Az elsőhöz, a 17 éves Gizihez fordulok kérdéssel.

— Nyolc hónapja dolgozom a gyárban. Azeiótt egy miskolci nyomdában voltam, de most kényelmesebb munkával, tisztább és rendezőbb környezetben többet keresek. Teljes ellátáson kívül 40—50 pengő jövedelmem van helenle

Szembem vele, a 16 éves Margit töltényhüvelyeket válogat.

— Még csak egy hete vagyok itt, nem nagyon ismerem a szokásokat. Ezeiótt butorületben dolgoztam. Tetszik a katonás rend, amelyben élünk, mindig tudom, hogy hányadán állok magammal.

Mosolygós arccal, kissé szégyenkezve, tömondatokkal válaszolva adja a feleletet. Megkapaszkodom a „katonás rendben” és az életmódjuk felől firtatom tovább.

— Reggel négykor van az ébresztő táborunkban. Kiugrunk az ágyból, azután gyorsan, alaposan végigmosakszunk hideg vízben. A mosdásig még álmos vagyok, de hát a katonasors — sóhajtja a fekete-haju Margit. Aztán következnek a reggeli: tea és kenyérből áll, kiosztják a tiszorait: szalonnát, lekvárt, vagy kolbászt és így indulunk csoportokban a gyár felé. Reggel hattól délután két óráig dolgozunk egyfolytában, majd visszatérve a telepre, kapjuk meg ebédünket. Akik akar menni „laktanyánkból”, szabályszerű kihallgatáson szabályos kimaradást kell kérni. Tiznél tovább nem engedélyezik, mert vigyáznak arra, hogy eleget aludjunk és reggel ne essék nehezünkre a korai kelés.

A terem másik felében kis szilák zörögnek, a csappantyukat válogatják. A sarokban a lakkozó gépnél az eleven-szemű Szombathelyről érkezett Mária, a terem legkedvesebb lázadó szelleme. Csillógó vidám kedvvel és fürgé, mindenki számára valami trefás megjegyzést tartogató nyelvvél végzi munkáját. A művezető röviden jellemzi.

— Nagy zsvány!

Mária pergő nyelvvél védekezik.

— Oh, még nem is volt büntetésem. Pedig aki valami rossz fát tesz a tüzre, szigoruan beülettik két-három órára a fogdába.

Közbevetem a kérdést.

— Mióta dolgozik a gyárban? s hogy tetszik a katonás szellem?

— Nagyon! Nagyszerű! — válaszolt fiatal lelkesedéssel. — Eleinte féltünk kicsit a bombázásoktól, de most már csak nevelünk mások jólés riadalmán — mondja olyan mosolygós szájjal és szemmel, hogy nincs szükség ékesebb bizonyítékra. Mária egymaga élő tanuként szemlélteti azt a könnyed fiatalos derüt, amellyel az aggodalmaskodókat figyelik. A szomszéd asztalnál újabb jelvényes leányt látok. Őt közelítem meg kérdéssemmel s közben a művezető a fülembé sugja, hogy ruszin leány s pár napja szökött vissza szüleinek máramarosi faházikójából a gyárba.

— Minden nagyon szépen tetszik, csak nem tudom jól magyarul beszélni.

— Hova valósi?

— Turjaremete.

— Hol dolgozott mostanáig?

— Olthon házikóban.

— Hogy került haza?

— Kaplam szabadság.

— Miért jött vissza?

— Untam nálunk, jobb szereték itt.

A sok kérdészködés közben eljutunk a terem másik feléhez, kilépünk a szabdába, a művezető magyaráz tovább.

— Nagy szükség lenne minél több ilyen önkéntes női munkaerőre. Nemrégén szervezték meg nálunk ezt a szolgálatot, de már így is szép eredményeket mutat eddigi munkásságunk. Vannak a lányok között, akik eddig a szülői házban foglalatostkodtak, anélkül, hogy pénzt kerestek volna a család számára, mások pedig többet keresnek, mint amennyit eddigi alkalmaztatásuk helyén kaptak. Nemcsak ők járnak jól, de a nemzet iránt is köteles szolgálatot teljesítenek.

Közben elérkezünk a „laktanyáig”. Deszkakerítés fogja körül a tágas, napfényes, szellős épületeket. A kapuban nagybajuszu portásbácsi fogad, mintha minden lány apja helyett vigyázna a rendre és fegyelemre. Jobbra fordulunk, a fűherre meszelt irodában khakiruhás „parancsnoknő” fogad. Mellette segítőársai állnak. Bevezet a tábor életének rejtelmibe, elmagyarázza a napirendet.

— Naponta négyzeri étkezés van, hetente háromszor kapnak húst, kétszer tésztát s gyakran olyan a menü, amelyet a jobb polgári családok is megirigyelnének. Háromszor hetente vizsgálja meg a gyengélkedőket az orvos, kétszer hetente meleg fürdő és tuss áll rendelkezésükre — vázolja röviden a „parancsnoknő” a legfontosabbakat.

Azután személyesen győződöm meg a mondottak igazáról. Zenének a hatalmas ebédlőbe. Szembe vele a kopvha — nem engednek el egy tányér porkölt és krumlifőzelék nélkül. Megnézem a ragyogó fürdőtermet, majd a közös hálószobát,